

‘Heerlen moet cultuuromslag maken’

Heerlen moet kleiner denken en megalomane projecten als het Maankwartier loslaten. De (bevolkings)krimp biedt daartoe de kans, bevoegt Michel Brouwers.

door **Michel Brouwers**

Met de sluiting van de mijnen is er in Heerlen iets veranderd in de manier van beleid maken. Daar waar eerst voorzieningen - van winkels, infrastructuur tot publieke diensten - werden ontwikkeld om aan de vraag van de inwoners te voldoen, vindt nu het omgekeerde plaats. Door voorzieningen te creëren wordt gepoogd om de economie van de stad een impuls te geven. Het terugkerende probleem voor Heerlen is echter dat het vuur probeert te maken zonder brandstof: de economie trekt niet aan omdat het verdienend vermogen niet verbetert. Het heeft geen zin om lucifers te blijven afsteken in de hoop dat het vuur toch ontbrandt.

Momenteel wordt er in Heerlen gewerkt aan een project dat ook op die leest geschoeid is. Op de plek van het station verrijst het Maankwartier, station annex woon-, winkel- en kantoorruimte. Het gebouw staat al in de steigers, maar de financiering en de verhuur gaan niet van een leien dakje. Zo raar is dat niet als je bedenkt dat de leegstand van kantoor- en winkelruimtes in Heerlen groot is en dat die, door een daling van het aantal huishoudens, alleen maar groter gaat worden.

Inmiddels lijkt het probleem opgelost te worden doordat UWV en de gemeente er zelf kantoor gaan houden. Dat laatste is illustratief voor Heerlen. Op eenzelfde manier schuift de stad al decennia met winkelcentra. Op de ene plek wordt gebouwd waar weinig vraag naar is, waardoor een verhuizing vanuit elders noodzakelijk wordt. Vervolgens treedt op die andere plek leegstand en verval op. Met het Maankwartier lijkt het zelfs megalomane trekjes te krijgen. Heerlen ziet zichzelf nog steeds als de grote stad die het ooit was, terwijl het in essentie

Het Maankwartier in Heerlen: megalomane trekjes.

foto **Luc Lodder**

een kleinere, doorontwikkelde platelandsgemeente is die het zonder de mijnen ook zou zijn geweest. In 1900 had Heerlen een vijfde van het aantal inwoners van Maastricht; nu ligt dat op driekwart. Het verschil komt door migranten die zich in de regio vestigden. Met het wegval-

len van de grootste werkgever en een nog weinig ontwikkelde opleidingscultuur was de bevolking vervolgens te omvangrijk en ongeschoold om iedereen in zijn eigen onderhoud te kunnen laten voorzien. Nu kwalitatief goed onderwijs voor iedereen beschikbaar is,

trekken voornamelijk de hogeropgeleiden weg. Aan de andere kant is de bevolking sterk vergrijsd en verdwijnt het effect van de geboortegolf van na de Tweede wereldoorlog langzaam. Deze factoren zorgen de komende decennia voor een fikse krimp. Dat betekent dat woon-

“ Heerlen ziet zichzelf nog steeds als de grote stad die het ooit was.

en winkelruimte moet verdwijnen, dat minder voorzieningen nodig zijn en dat er minder belastinggeld voor beschikbaar is.

Heerlen moet kleiner gaan denken en projecten als het Maankwartier loslaten. De krimp is een kans om de stad compacter te maken en daarmee voorzieningen efficiënter te kunnen inzetten. Zo zouden bewoners van de buitenwijken moeten worden gestimuleerd om naar het centrum te trekken. Sloop van oude woonhuizen zou de huizenprijzen - die al tot de laagste van Limburg behoren - steunen terwijl het relatief grote aantal huurhuizen juist zou kunnen helpen om die beweging naar het centrum gerealiseerd te krijgen. Je zou verwachten dat met goede scholing ook de aansluiting op de arbeidsmarkt zou verbeteren, zeker nu er decennia na de mijn-sluiting vrijwel geen directe relatie meer bestaat tussen die industrie en de beroepsbevolking. De stad kent echter procentueel het grootste aantal mensen met een uitkering van Limburg. Dit doet vermoeden dat de economische structuur nog steeds onvoldoende aangepast is. Voor steden die in deze tijd economisch relevant willen blijven, is het van belang dat ze zich in één of meerdere clusters specialiseren.

Het plan voor een smart services hub, een samenwerkingsverband op het gebied van dataontginning en -analyse, is zo'n specialisatie. Maar om dit te laten slagen heeft Heerlen een cultuuromslag nodig. Het ontwikkelen van economische activiteiten die het verschil maken, vraagt doorzettingsvermogen.

De stad moet hogeropgeleiden aan zich zien te binden, waarmee de werkgelegenheid kan doorsijpelen naar andere delen van de arbeidsmarkt en sectoren in de stad. Om de concurrentie aan te kunnen moet zo'n cluster van enige omvang zijn. De valkuil is dat grote plannen vaak vergezeld gaan van een wankele onderbouw of uitvoering. Daardoor wordt de stadsverkleining met het Maankwartier een vergroting en blijft de clusterontwikkeling beperkt tot een aantal kleine projecten zonder samenhang. Als Heerlen doorgaat met het creëren van voorzieningen, is een economische opleving ver weg.

Michel Brouwers is lezer van deze krant